

oud broek.nl

DECEMBER 2013

-
- *DE ELFSTEDENTOCHT*
 - *Simon, onze laatste brugwachter*
 - *'Dank U Bonten, wassen maar'*

Op de voorpagina:
2e van links Willem Blakborn (gezicht slechts half zichtbaar) in actie tijdens
de Elfstedentocht van 1985.

COLOFON

Het bestuur van Vereniging Oud Broek in Waterland:

Naam	Positie	E-mail	Telefoon
Vacature	Voorzitter		
Atsie Drijver	Secretaris, Collectie	<i>atsiedrijver@zonnet.nl</i>	020-4031201
Jan Maars	Wvd. voorzitter, Projecten, Rondleidingen	<i>j.maars@planet.nl</i>	020-4031118 06-53923773
Aagje Bruijn	Collectie	<i>j.j.wortel@hetnet.nl</i>	020-4031216
Hillie Honingh	Penningmeester	<i>hilliehoningh@gmail.com</i>	020-4031567
Jan Hoetmer	Bestuurslid	<i>sanjan65@hetnet.nl</i>	020-4033714
Frouke Wieringa	Broeker Bijdragen	<i>brawier@xs4all.nl</i>	020-4031614

Medewerkers: Studio Hans Mulder, Hanneke de Wit, Ria Houweling (Waterland in Beeld),
Nico Merkelijn.

Correspondentieadres: Vereniging Oud Broek in Waterland, Buitenweeren 17,
1151 BE Broek in Waterland

E-mail: info@oudbroek.nl • <http://www.oudbroek.nl> • Rabobank: 31.07.02.194

ISSN: 2211-8675

Simon Gentenaar, onze laatste 'vaste' brugwachter

'Ook Sinterklaas moet eerst even bellen'

Kwajongens waren het. Ze 'duwden iedereen die voorbij fietste de Vaart in'. Simon Gentenaar, vergoelijkend: "Alleen als het mooi weer was, hoor. Een enkeling werd kwaad, maar de meesten konden het wel hebben." Boontje kwam om zijn loontje. "Toen ze mij een keer pakten en de Vaart in gooiden, hield ik ermee op."

Simon Gentenaar groeide op aan de Broekermeerdijk. De Gentenaars waren christelijk, dus moesten hij en zijn broertjes en zusjes in Zunderdorp naar de lagere school. Na schooltijd was het ravotten met de buurtkinderen. "Portemonnee trekken was geliefd. Ja, daar trapten de mensen echt nog wel in."

Vanuit een hinderlaag rotte appels gooien naar passanten mocht er ook wezen. Of overrijpe peren. Die spatten zo heerlijk uit elkaar op de jas van de fietser, die zich na zijn werk naar huis haastte. Geen appels of peren voorhanden? Dan was het ook grappig een bakje water te gooien naar een nietsvermoedende voorbijganger.

We spreken Simon Gentenaar in het wachtershuisje op de hefbrug over de Vaart in de N247, die Broek in Waterland in tweeën deelt. Het is een van zijn laatste dagen als brugwachter; Simon gaat na 28 jaar met pensioen. Hij is onze laatste 'vaste' brugwachter. Zijn opvolgers en opvolgers werken via een uitzendbureau.

"Ik zit op heel veel bruggen," vertelt Simon terwijl het verkeer over de brug raast en onder ons het water vrolijk kabbelt in de najaarszon. "In de zomer zit ik hier en in Monnickendam. 's Winters ook in Purmerend. In geval van nood doe ik nog weleens een brug bij Assendelft, de Beningbrug en de Kerkbrug in Edam en de Vechtbrug in Ouderkerk aan de Amstel." Gentenaar kent de waterwegen in de wijde omgeving op zijn duimpje.

's Zomers heeft hij vaste werktijden, 's winters moeten schippers die onder de brug door willen 24 uur tevoren even opbellen. "Ja, Sinterklaas moet zijn komst ook melden." Mag hij dan een bakje aan een touw naar beneden laten zakken, zodat de schipper in klinkende munt zijn dankbaarheid kan tonen? "Absoluut niet," antwoordt Simon. "Ik heb het eens geprobeerd, verderop bij de Kippenbrug. Maar de Provincie tikte me meteen op de vingers. Bij provinciebruggen, zeiden ze, wordt geen bruggeld berekend."

Zal hij nu eerst even koffie zetten? Simon heeft alles bij de hand in het keurig schone brugwachtershuisje. Melk, koekjes. Dan zal hij daarna laten zien hoe de computer werkt. "Vroeger zat hier een grote kast met schakelaars, maar nu hebben we al weer zo'n jaar of twintig een computer. Ja, eigenlijk was het toen leuker, want nu hoeft je alleen maar op knopjes te drukken." Dat 'op de knopjes drukken' moet je echter wel zorgvuldig doen, anders gaat de brug niet keurig omhoog en daarna weer naar beneden. "Kijk, hier zie je vijf versnellingen, want slagboom voor slagboom gaat naar beneden. Het is net als bij een auto, die kun je ook niet van de eerste versnelling meteen in de vijfde zetten."

"Wacht, ik laat je even zien hoe het gaat, de slagbomen dicht en de brug omhoog." En jawel, de verkeerslichten schreeuwen om aandacht, de slagbomen gaan omlaag, auto's, bussen en motoren stoppen en de brug gaat omhoog. Het geeft een machtsgevoel - 'gansch het raderwerk staat stil'.....

Een machtsgevoel, gansch het raderwerk staat stil...

Timmervak

Bijna dertig jaar brugwachter. Wat heeft Gentenaar nog meer gedaan? Hij ging naar de Iets in Amsterdam om het timmervak te leren, zegt Simon. Daarna werkte hij als timmerman bij Siem Buys en vervolgens als heftruckchauffeur bij Leen Broeder. "Broeder had 17 heftrucks die hij verhuurde, uiteraard met chauffeur erbij." Gentenaar kwam overal. In Amsterdam. In de Zaanstreek. "In Beverwijk moest ik vaak houtboten lossen en in de IJ-tunnel heb ik het plafond gelegd."

Na zeven jaar bij Broeder te hebben gewerkt, stapte Gentenaar over naar de PTT. In Amsterdam haalde hij oude leidingen weg en legde er nieuwe voor in de plaats. Vier jaar later zat hij weer in de bouw, totdat hij wegens hernia werd afgekeurd. "Toen ben ik de brug op gegaan."

Simon vertelt dat vrachtverkeer over water hier nauwelijks nog voorkomt. "Het is bijna allemaal pleziervaart. Een enkele keer tref je een norske schipper met een grote sigaar op een knots van een jacht, maar meestal zitten op de boten gewone, aardige mensen. Er zijn wat sleepbootjes en dan heb je nog de omgebouwde Rijnaken, die nu worden gebruikt voor schoolreisjes of ouderen-uitstapjes."

"Nu is het minder, maar vroeger kwamen hier in de bouwvak op één dag meer dan honderd boten langs. Heel grote schepen kunnen onder deze brug niet door, en schepen met enorme

diepgang lukt het ook niet. Iedere schipper heeft een almanak, waarin hij alles kan vinden over hoogte, breedte en diepte van het vaarwater."

Binnenkort doet Simon voor het laatst de deur op slot in het brugwachtershuisje. Trots: "De brug en het huisje vormen een monument; dat kunnen ze niet zomaar afbreken." In Purmerend en in Ouderkerk zitten nog vaste brugwachters. "Maar over een jaar of twee zijn er alleen nog maar uitzendkrachten. Veel bruggen worden in de toekomst op afstand bestuurd, zoals dat ook gebeurt vanuit het torentje bij de sluis in Purmerend. Daar zit je dan in als een soort verkeersleider."

Na zijn laatste werkdag, zondag 13 oktober, trakteerden zijn buurtgenoten van de Hageweer Simon Gentenaar in de stromende regen op een verrassingsbijeenkomst bij de Kippenbrug. Wijntje erbij. Plaatselijke fotograaf aanwezig. Simon liet nog een keer zien hoe dat gaat: een mooie oude brug ophalen.

Hanneke de Wit

Opmerking van Atsie Drijver over 'onze' Kippenbrug: Simon noemt de brug bij Stöve nog altijd Kippenbrug, maar met de komst van de eerste tunnel in 1957 is de Kippenbrug (deze brug had geen brugwachter nodig; het was een vaste brug die zo hoog was, dat een praam met hooi eronderdoor kon) afgebroken en de klapbrug gebouwd. De Kippenbrug werd zo genoemd vanwege de latjes op het brugdek en omdat hij zo steil was - net een laddertje in een kippenhok. De brug heet nu Zuiderbrug, of brug bij Stöve, want de Stöve's wonen daar al meer dan honderd jaar.

Zielsverwanten op bezoek

Opvallend was dit jaar de grote belangstelling van historische verenigingen uit de gehele provincie voor een rondleiding door de historische kern van ons dorp.

Zo mochten wij ons verheugen op een bezoek van de Historische Stichting **'De Cromme Leeck'** (die de dorpen Nibbixwoud, Wognum en Zwaagdijk-West omvat). Stichting Werkgroep Oud-Castricum kwam langs, Historische Vereniging **Suyder Cogge** (die de dorpen Hem, Oosterleek, Schellinkhout, Venhuizen en Wijdenes omvat), Vereniging **Oud Uitgeest** en het Historisch Genootschap **Beemster** waren op bezoek. Trots zijn we op de reacties van onze zeer geïnteresseerde gasten. Wij citeren er enkele.

We hebben erg genoten van uw rondleiding door het bijzondere dorp Broek in Waterland. Wat een rijkdom en wat een geschiedenis liggen hier binnen één vierkante kilometer.

Met vriendelijke groet,

Ina Broekhuizen-Slot, voorzitter Historische Stichting De Cromme Leeck

Het bestuur van de Cromme Leeck op het Kerkplein

Onze gids Marion Spaans voor haar huis

We hebben als Vereniging Oud Uitgeest een magnifieke historische wandeling door Broek in Waterland gemaakt op 12 september onder jullie deskundige leiding. Al onze bestuursleden van de Vereniging Oud Uitgeest waren zeer enthousiast. Sommigen hadden er geen idee van dat Broek in Waterland zo'n rijk verleden en heden heeft in de dubbele betekenis van het woord. De zeer geslaagde middag werd afgerond met een gezellig en uitstekend verzorgde maaltijd bij Elly en Adri Koot in de galerie.

Nogmaals hartelijk dank voor jullie inspanning, mede namens de Vereniging Oud Uitgeest, Herman Tervoort

De leden van de Werkgroep Oud-Castricum hebben op 21 september 2013 zeer genoten van een rondleiding door Broek in Waterland, verzorgd door Vereniging Oud Broek in Waterland. De gidsen gaven een bijzonder interessante toelichting op de vele karakteristieke monumenten en ook het bezoek aan 'het beroemde huis' met prachtige interieurschilderingen was beslist de moeite waard. Daarnaast heeft de historische vereniging ons in de kerk van een uitstekende koffietafel en een drankje met een hapje voorzien.

Hartelijke groeten en misschien nog eens tot ziens!

Namens de Stichting Werkgroep Oud-Castricum, Hans Boot

Op zaterdag 19 oktober waren we met 55 vrijwilligers van het HGB te gast bij Vereniging Oud Broek in Waterland. We werden in drie groepen verdeeld en evenveel begeleiders van de vereniging leidden ons rond door het mooie dorp. De geschiedenis van Broek in Waterland werd tot leven gewekt. Mooi en bijzonder was het bezoek aan 'het beroemde huis', een in alle eer en glorie gerestaureerd huis, voorzien van mooie muurschilderingen en fraai interieur. Het huis geeft een goed beeld van het vroegere rijke leven. Niet alleen de huizen trekken de aandacht, ook de straten, straatjes, pleintjes, het mooie 'meer' en de slootjes. Broek in Waterland is een bijzonder sfeervol dorp.

Jan Jobsis (dir. Agrarisch Museum Westerhem)

KLOOSTERS en GASTHUIZEN in AMSTERDAM

Op 7 november nam Dick Keijzer uit Landsmeer, een groot kenner van de Amsterdamse historie, ons met een boeiend verhaal mee tijdens een denkbeeldige wandeling door de Amsterdamse binnenstad in de Middeleeuwen. Begeleid door een uitstekende slide show, verkeerden we anderhalf uur tussen de 21 kloosters, het Begijnhof en de Gasthuizen, die in de veertiende eeuw verschenen. En dat op een inwonertal van ongeveer drieduizend personen. Bijna niet voor te stellen!

Op ongeveer eenderde van de bebouwbare grond in Amsterdam stonden deze kloosters. In 1578, tijdens de Alteratie, werd het katholieke stadsbestuur de stad uitgejaagd en werden de bezittingen van de kloosters geconfisqueerd.

Zo waren er in die tijd ook zes Gasthuizen, oorspronkelijk bedoeld om pelgrims een tijdelijk onderdak en verzorging te verschaffen. In een opkomende wereldstad als Amsterdam, met als trekpleister het Mirakel van Amsterdam, bracht dat veel volk binnen de stad met het risico van het overdragen van besmettelijke ziekten. Dit had tot gevolg, dat de Gasthuizen allengs veranderden van functie en uitsluitend ziekenhuizen werden.

Wanneer je nu, na dit verhaal gehoord te hebben, door de binnenstad loopt en geconfronteerd wordt met straatnaambordjes als de Heiligeweg (die vroeger doorliep tot bijna het huidige Sloten), die herinneren aan de vroegere kloosters en gasthuizen, ga je in gedachten terug naar hoe het toen geweest moet zijn.

Bent U geïnteresseerd in deze bijzonder interessante geschiedenis? Dan adviseren wij U eens 'Kloosters in Amsterdam in de Middeleeuwen' te googelen. Veel plezier!

Jan Maars

Dick Broeder neemt afscheid als voorzitter

Dick Broeder heeft besloten af te treden als voorzitter en bestuurslid van Vereniging Oud Broek in Waterland. Dick had jammer genoeg het idee, dat hij vooral sinds het laatste jaar geen positieve inbreng meer kon leveren. Het spreekt voor zichzelf dat wij dit erg spijtig vinden. Dick is in de vijf jaar waarin hij als voorzitter fungeerde van aanzienlijke betekenis geweest. Dankzij hem groeiden de populariteit en het ledental van de vereniging. Wij zijn hem hiervoor veel dank verschuldigd.

Het bestuur

In 1964 had Ds. J.J. Buskes (ja, de zoon van de bekende) al zorgen om de kerk in Broek in Waterland op zondagochtend vol te krijgen. Hij deed een bijzondere oproep in 'De Kerkklok van Broek' van 20 Juni 1964 om dorpsbewoners te animeren naar de kerk te gaan, die wij U niet willen onthouden.

Ds. BUSKES en THE BEATLES

Wanneer U over de Erven loopt, komt U op een gegeven moment langs 'het beroemde huis'. Een bord aan de zijgevel noemt een zeer indrukwekkende rij van klinkende namen, allerlei vorstelijke personen die in dat beroemde huis zijn geweest. Maar deze lijst heeft één groot bezwaar: het is allemaal verleden tijd. Tegenwoordig moeten wij het doen met heel gewone toeristen, die als een soort makke schapen achter hun gidsen aanlopen en braaf die dingen zien en fotograferen, die nu eenmaal gezien moeten worden. Waar blijven in de tegenwoordige tijd die klinkende namen zoals Chroustjow en Johnson, Erhard en de Gaulle? We zouden ze ergens in het dorp zo graag op een bord schrijven, maar we kunnen het niet.

Maar nu hebben we een kans gekregen, een goede kans. We kunnen een bord aanbrengen bij het tunneltje, met het opschrift: Hier zijn de BEATLES gepasseerd! Daar kan geen Russische grootvorst, maar ook geen de Gaulle tegenop. Maar we hebben de kans gemist! Zover ik weet stond er niemand langs de kant van de weg te juichen. Geen sterveling van Broek is voor hen in het water gesprongen! De vlag hing niet eens uit!

Toch passeerden zij ons dorp op weg naar Blokker, waar ze het kunststukje hebben uitgehaald van een optreden dat, hoe kan het samengaan, tegelijkertijd oorverdovend en volstrekt onverstaanbaar was. Toch mag ik die lui wel. Bij hun televisie-optreden bewerkten zij met een ongelooflijk enthousiasme hun gitaren en hun drumstel, hun monden stonden geen moment stil, maar er kwam geen enkel geluid. Wat we te horen kregen was een grammofoonplaat op de achtergrond.

Zover heb ik de kerkvoogdij nog nooit kunnen krijgen, dat ik in de kerk maar net deed alsof en er dan onderhand een plaat draaide van een preek die iedereen al 20 keer had gehoord. De kerkvoogden willen dat niet, en tot mijn grote spijt denken ze er zelfs niet over om me voor zoiets een paar duizend gulden te betalen. Jammer. Maar ik kan het me begrijpen van die kerkvoogden. Als ik preek komen er zo ongeveer 70 mensen luisteren en geven dan als het goed is, 35 gulden in de collecte; wanneer de Beatles optreden komen er 7000 en tellen er 70.000 gulden voor neer.

Ja, als me dat lukte, kreeg ik de kerkvoogdij misschien nog wel zo ver, maar waar haal ik die 7000 mensen vandaan? Er is voor een dominee trouwens ook nog nooit iemand in het water gesprongen. Toch mag ik die Beatles. Het is toch maar een kunst om 7000 mensen tot het kookpunt te krijgen zonder dat er na afloop een rel uitbreekt. Op dit punt steken zij zeer gunstig af tegenover veel andere 'sterren'. Kerkelijk bekeken is zoiets alleen gelukt aan Petrus op de eerste Pinksterdag. Die Beatles doen het dagelijks.

Ik moet er toch eens over denken of er voor ons geen mogelijkheden zijn, per slot van rekening wonen we in een dorp waar de Beatles passeerden. Zondag doe ik het vooreerst dan nog wel met 70 mensen, of komt U ook, dan hebben we er 71. Niet gek, al vrees ik dat de kerkvoogdij toch geen 4000 aan me geeft. Maar dat kan aan mij liggen, er is nu eenmaal nog geen grammofoonplaat van mij opgenomen. Dan gunnen we die Beatles hun 7000 toehoorders, maar laten wij dan proberen de 80 te bereiken.

Het feest dat ELFSTEDENTOCHT heet

Stoere Broek-in-Waterlanders zijn het. Ze hebben allemaal de Elfstedentocht ten minste één (Kees Oud) en maximaal vijf (Adrie Beunder) keer gereden. Die van 1963 was frustrerend. Kees Swart: "Tussen Bolsward en Harlingen zijn we van het ijs af gegaan, omdat we niet meer op tijd binnen konden komen en de risico's te groot werden."

Adrie Beunder, nog boos: "Wij hadden 170 kilometer afgelegd, toen we van het ijs af moesten. Gezegd werd, dat de stempelpost bij Dokkum was opgeheven en dat het geen zin had verder te gaan. Later bleek, dat dat helemaal niet waar was. Dan voel je je zwaar beduvelde. Ik hoef nooit meer, besloot ik toen, maar in 1985 stond ik er toch weer!"

Een groepje sportieve (ex-)schaatsers heeft zich verzameld in de zitkamer van Sytze Boschma en Geertje Boschma-den Hartoog, beiden zestigers die de tocht in '85 en '97 uitreden. Er is koffie en appeltaart - zo hoort dat als je op een zonnige herfstdag over schaatsen praat.

Dirk Ploeger (86) en Willem Blakborn (72) zijn er. Zij waren in '85, '86 en '97 in Friesland van de partij, net als Kees Swart (68) en Adrie Beunder (81). Beunder heeft een voorsprong, want hij reed ook al in 1956 en voor Kees Oud (66) kwam 'mijn jongensdroom' in 1997 uit.

Min vijftien graden - het was toch extreem koud in 1963? "Och," antwoordt Adrie, "wat kranten onder je trui, een zeemlajpe, en dan maar door-

Adrie Beunder (rechts) met zijn grote held Evert van Benthem

schaatsen." Kees Swart: "Het was een zware tocht. Wonder, dat er toen geen doden zijn gevallen." Waar was de vermaarde schaatser Dirk Ploeger dat jaar? Hij kon, als loodgieter, onmogelijk naar Friesland. "Ze hadden me hier wat aangedaan, want in het hele dorp waren de waterleidingen bevroren."

In 1985 zat Ploeger in een bus richting Polen, toen hij hoorde dat de Elfstedentocht eraan zat te komen. Snel terug met het vliegtuig. Bed in, want hij had vreselijk last van migraine. Toch: op tijd naar Friesland, hartstikke goed gereden; om vier uur was hij binnen.

Geertje: "Ik ging dat jaar naar Amsterdam om kaartjes te halen - onvoorstelbaar, dat je toen gewoon kaartjes kon kopen. Van acht tot één uur heb ik in de rij gestaan." Kees Oud: "Ria de Jong was ook een goede schaatster. Ze was met mij op EHBO-cursus, toen het bericht dat het ijs goed genoeg was, binnensijpelde. Ze staat op en zegt: ik ga." Geertje: "Ria en ik waren uitzonderingen; er deden toen nog niet veel vrouwen mee."

Geertje en Sytze in Hindeloopen

Glij-ijs

Sytze: "Snel rijden was in '85 onmogelijk, je moest vaak klunen." Kees Swart: "Het ijs was goed: echt glij-ijs. Sytze: "Geertje, haar broer Aart en ik, konden pas om half tien starten; toen ging het al dooien en was het ijs erg nat. In Hindeloopen hebben wij anderhalf uitgetrokken voor een lunch bij mijn schoonouders."

Adrie Beunder heeft nog een mooi verhaal over Sytze's schoonvader, 'onze' vroegere huisarts dokter Den Hartoog, die in Broek in Waterland altijd als eerste op de schaatsen stond. "In 1963 was ik mijn zwager, met wie ik samen reed, in Joure kwijtgeraakt. Zo alleen door de mist, dat was geen pretje; wat, als ik zou vallen?"

Opeens, zegt Adrie, kwam daar uit een zijvaartje dokter Den Hartoog aan op zijn houten noren. "Ik herkende hem aan zijn slag, een soort duwslag, zijn rode haar zat vol rijp. Ik was zo blij een bekende te zien, dat ik heel hard 'dokter Den Hartoog' heb geroepen. Je kon het, wed ik, in Sloten horen."

Sytze haalt een bijzonder kruisje tevoorschijn, dat dokter Den Hartoog in 1947 kreeg, nadat hij tijdens de Elfstedentocht van het ijs was gehaald. Een troostprijs. "Het was de enige keer, dat je in dat geval een kruisje kreeg." Kees Swart: "Mijn vader heeft die tocht wél uitgereden." Het is duidelijk: schaatsen zit in de familie. Geertje: "Mijn grootmoeder maakte zodra er ijs was een grote pan erwtensoep voor haar gezin, bond haar schaatsen onder en weg was ze."

Tijd voor een tweede rondje koffie; mooie gelegenheid om even stil te staan bij de omstanders. Willem Blakborn: "Op de bruggen in het pikkedonker worden auto's neergezet met de koplampen richting schaatser. Goed bedoeld, maar soms valt het licht net verkeerd." Geertje: "Zo veel aardige mensen staan met koffie, melk, thee en gepelde mandarijntjes klaar." Adrie: "Dweil-orkesten, dat gaat me nou net iets te ver."

De aandacht richt zich op Willem Blakborn, want hij heeft in 1985 en 1986 de wedstrijd gereden. Hij vertelt over het eerste jaar. "Je zit met 350 man in een kooi, gaat die open dan moet je snel

naar een open plek, schaatsen onder en roets, weg. Je moet zorgen dat je in een groepje blijft, niet alleen achter raakt. Het is donker. De bruggen zie je alleen in silhouet. Kan ik daar wel onderdoor? vraag je je af en: god zegene de greep, proberen maar."

"Richting Stavoren is het dag, dan bekijk je je positie, je weet niet of je aan kop bent of midden-in. Als wedstrijdrijder moet je ongeveer vijf kwartier na de winnaar binnen zijn. Dat jaar en het jaar erop was dat Evert van Benthem." Het lukte Willem. Eeuwige roem wachtte hem. "In de bus terug wilde een jongetje voor me opstaan en in de trein vroeg een jongen mijn handtekening. Ik werd er verlegen van. Eenmaal thuis bracht de Fanfare ook nog eens een serenade."

Geertje en Sytze waren op weg naar Zwitserland, toen in 1986 de eerder afgeblazen tocht toch doorging. "We hebben twee andere mensen op onze kaarten laten rijden. Dat kan nu niet meer. Je moet je identificeren en krijgt een soort ziekenhuisbandje om je pols."

Sjoemelen

Dirk Ploeger heeft een hele reeks schaatstochten in vele buitenlandse landen op zijn naam staan. Tochten van tweehonderd kilometer in Finland, Noorwegen, de Verenigde Staten en Canada. "De Elfstedentochten waren altijd een feest," zegt hij. Opgeven? Het zou in zijn hoofd niet opkomen. "Als ik opstap, stap ik niet meer af." Ja, je hoorde wel van mensen die sjoemeld. Onbegrijpelijk vindt hij: "Dan neem je jezelf toch in de maling?"

'Een feestje' was voor Kees Oud de tocht in 1997. "Het was de dag van mijn leven: ik heb van de eerste tot de laatste minuut genoten. Langs de kant allemaal mensen die je motiveren door te gaan - geweldig." Adrie tempert het enthousiasme. "Er stond veel wind." Kees Swart: "Het was een zware tocht. Ik geloof dat een derde van de deelnemers de eindstreep niet heeft gehaald." Kees Oud laat zich niet uit het veld slaan. "Toen ik de Bonkevaart op reed, kreeg ik de tranen in mijn ogen. Een jongensdroom was in vervulling gegaan."

Willem Blakborn was in Inzell toen hij hoorde dat DE tocht zou worden gereden. Snel naar huis, waar van alles (bevroren waterleidingen) aan de hand bleek. Na een superkort nachtje toch naar Friesland, maar het ging niet. "In Kimswerd, waar mijn schoonzus woonde, ben ik afgestapt. Komt een verslaggever naar me toe met een camera. 'Wat doet u nou?' vraagt hij, 'het is pas elf uur'. Later zijn die beelden op de tv geweest. En wat zie ik als ik bij mijn schoonzus kom? Mijn zoon Willem, die de wedstrijd reed, zat er ook. Ook opgegeven."

Niemand van de sportievelingen wil nog eens aan een Elfstedentocht meedoen. Dat wordt, een volgende keer, naar de tv kijken. Beetje droevig? "Nee," vindt Kees Swart, "als je kijkt, komen de herinneringen aan je eigen tochten weer boven."

Hebben de dame en de heren hun kruisje(s) een ereplaats gegeven? "Ze liggen daar in de la," zegt Geertje. Kees Swart: "Ze zitten in een plakboek." Dirk Ploeger: "Ik heb een mooi lijstje met een kaartje van de hele route. De drie kruisjes hangen er onderaan."

Hanneke de Wit

Herinneringen (tussen 1940 en 1951) van tekenaar Peter Spier

'Dank U Bonten, wassen maar'

Uit onze correspondentie met Peter Spier blijkt dat hij nog veel weet van zijn vroegere woonplaats Broek in Waterland. Een bloemlezing.

Het NUT

Peter: Mocht de Vereniging Oud Broek ooit ophouden te bestaan (en ik hoop dat dit nooit het geval zal zijn!) is het mijn verzoek mijn tekeningen aan het archief van de Gemeente Waterland te geven.

Atsie: Ook ik hoop dat de verenging Oud Broek nooit ophoudt te bestaan. Maar zeg nooit, nooit. Afgelopen donderdag is in Broek in Waterland het NUT (de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen) opgeheven, wegens het niet kunnen vinden van nieuwe bestuursleden. Het NUT gaf de laatste jaren alleen nog lezingen, voor alle andere culturele en niet te vergeten educatieve activiteiten was geen belangstelling meer of de activiteiten zijn inmiddels door Rijk en gemeente overgenomen. Het NUT bestond in Broek vanaf 1821.

Peter: Het NUT bestond haast alleen uit een sterk verouderde bibliotheek, achter de Broeker Bazaar, gedreven door de vrouw van Bekebrede, die met een door een paard getrokken groentekar van dorp tot dorp trok. Die ket verloor voor ons huis een hoefijzer dat nog altijd aan de muur van mijn werkkamer hangt. Wanneer ik een paar boeken van het NUT leende en die dan aan mevr. Bekebrede liet zien om de lening op te schijven, zei ze "Nee hoor jongen, da's goed hoor. Je brengt ze wel eens terug!"

Familie Van den Muijzenberg en kapper Bonten

Atsie: Hoe leuk de verhalen van mensen die je hebben gekend. Bij Ot van den Muijzenberg legde je een dubbeltje op zijn hoofd, dat daarna altijd verdwenen was. Ot was toen 4 of 5 jaar en herinnert zich dat nog. Ot zijn vader was opzichter bij de aanleg van de nieuwe weg en de hefbrug en hij tekende de Kippenbrug.

Peter: De Muijzenbergs herinner ik me goed, en ook de kinderen, maar het dubbeltje niet. Wel het kwartje dat kapper Bonten rekende voor het knippen van mijn haar. Iedere keer dat ik daar was keek Bonten op m'n hoofd, en zei "Nou, nou, ... beter maar wassen, he?" Ik durfde nooit te vragen wat daar boven rond kroop, want ik was 12 of 13, en zei "Dank U Bonten, wassen maar". Een paar keer later waste ik mijn hoofd grondig met groene zeep voor naar Bonten op de Parallelweg te gaan, en toen hij weer wilde wassen, durfde ik nee te zeggen.

Kastanjeboom en Turf

Aagje: Peter ik wilde je nog wel even een foto van jullie kastanjeboom laten zien. Het is echt dezelfde die op je tekening staat. Ik mocht als kind daar altijd kastanjes zoeken dus ik weet ook dat die boom oud is want dat is ook alweer 50 jaar geleden.

Peter: Bedankt voor de mooie foto van de kastanje boom, die een paar honderd jaar oud moet zijn, want in "mijn" tijd was het ding net zo groot. Het raam aan de rechterkant was ons turfhoek, waar Van Gog in de herfst 20.000 turven leverde, want het huis had maar twee turfkachels,

een in de woonkamer, een in de eetkamer, de rest ijskoud. En het glas water naast mijn bed was 's ochtends dan ook stijf bevroren. Als kinderen was het onze taak de turf uit het hok te halen en binnen aan te steken, en dan mochten we ons naast de kachel aankleden.

Over de tentoonstelling heb ik alle mogelijke aardige reacties gekregen van mensen die foto's van bepaalde tekeningen hebben besteld. In jouw laatste brieven kwam de naam Spaans verschillende keren voor en dat herinnerde me aan een andere Spaans. Mijn ouders kwamen ieder jaar terug in Patria, en natuurlijk eerst naar Broek. Op een van die bezoeken kwamen ze Rein Spaans tegen die in zijn tuin aan het Roomeinde stond. Moeder zei "Spaans, man, je bent geen dag ouder geworden!" Rein zette z'n bril op en keek mijn moeder goed aan, en zei "Mens, dat kan ik van jou niet zeggen!" Mijn ouders konden daar later nog altijd om lachen.

Nog even de kastanje: IJsbrant Bijl schilderde het huis iedere zoveel jaar, en moest vaak plasplassen, iets dat hij tegen de kastanje deed. Nog maanden later was de plek op de kastanje te zien, en die oude boom heeft kennelijk niet geleden van de vele liters Bijl!

Peter heeft een tekening gemaakt waarop geturfd wordt naar ons idee tussen Broek en Monnickendam aan de kant van de Keerngouw.

Peter: Het turven aan de Keerngouw herinner ik me goed, maar 'onze' turven kwamen via Van Gog uit de veenderij bij het Rooie Dorp.

Stoomboot

10 Jan. BROEK IN WATERLAND. Tot dusverre is het eenige vervoermiddel van Schouw langs Broek en Monnikendam naar Edam- een dood ouderwetsch langspan ofte wel trekschuit. Weldra zullen we echter ook hier een anderen toestand krijgen, daar de heer Kievits weldra een stoomboot in de vaart brengt, rechtstreeks van Amsterdam naar Edam.

Uit: Algemeen Handelsblad, 13 januari 1879

STORMSCHADE

Onze weidemolen liep ernstige stormschade op. Niet alleen brak een van de wieken in tweeën, maar ook moet de fundering geheel vernieuwd worden. Zoals U ziet is onze molenaar alweer aan een volledige hersteloperatie begonnen.

REPRODUCTIES van Peter Spier zijn gereed

De door U bestelde reproducties van de tekeningen van Peter Spier kunt u afhalen op:

DONDERDAG 19 DECEMBER tussen 14.00-16.00 uur en
ZATERDAG 21 DECEMBER tussen 11.00-12.00 uur
in Wijksteunpunt DRAAI 33, De Draai 33,
1151 CD, Broek in Waterland.

Graag met gepast geld betalen. Er kan helaas niet gepind worden. Wilt U voor die tijd nog iets weten, bel dan even naar 06 53 923 773.

Hieronder volgt een verslag van de opening van het Broekerhuis aan de Amstelveenseweg (*Aaltje Fregeres) plus beschrijving inboedel.

* De antiquaire Aaltje Fregeres kwam rond 1850 in het bezit van het pand aan de Dorpsstraat 11-13, het huidige Pannenkoekhuis of Restaurant de Swaen. Ze verzamelde in de loop van haar leven een grote hoeveelheid porselein en curiosa. Deze collectie stelde zij ten toon in haar huis. Haar imposante verzameling was voor vreemdelingen te bezichtigen, evenals de Broeker tuin die zich aan de rechter zijde van de woning bevond en waarvan een onderdeel nu nog te zien is bij Havenrak 1. Onder de bezoekers waren blijkens haar gastenboek vele beroemdheden, zoals Victor Hugo en Sir Walter Scott, evenals Czarewitsj Nicolas van Rusland die haar in 1865, een jaar voor zijn dood, bezocht.

HET BROEKERHUIS IN AMSTERDAM

Hedenmiddag werd het Broekerhuis aan den Amstelveenschenweg, nabij het Vondelpark, geopend. Voorzeker heeft dit schilderachtige gebouwtje daar reeds de aandacht van menigeen getrokken, ofschoon het, wat zijn naam betreft, enkel een merkwaardige verzameling, uit Broek in Waterland afkomstig, bevat, doch overigens in geen enkel opzicht gelijkt op een Broekerhuis, in den regel een plomp vierkant getimmerte, dat met lichtgroene verf is bestreken.

Het Broekerhuis is, wat zijn uiterlijken vorm betreft, hoofdzakelijk ontleend aan de Vlaamsche en Duitsche renaissance. Het is een sierlijk huis, opgetrokken van rooden baksteen, dat behalve de zoldering twee verdiepingen heeft, en bij eene breedte van 12.5 M. een diepte van 14.35 M. De geestige vaderlandsche topgevel bestaat uit savonnière steen, de glooiing boven de hoofdingang met leien en het dak met blauwe pannen gedekt. Het inwendige beantwoordt, wat de betimmering betreft, geheel aan het smaakvolle uiterlijk. Die houten lambriseering van geolied glad Amerikaansch greenenhout, die betegelde wanden, die spiltrap met uitgewerkte kuipstukken en balusters, die typische ruitjes en hooge vensters versterken, zoodra men het voorhuis binnentreedt, den indruk, dat men zich in eene deftige burgerwoning uit het laatst der 16e eeuw bevindt.

De heer J.Goschalk komt de eer toe van het plan van dit schoone stuk bouwwerk, terwijl de heeren D. Verbeek & Zoon het ontwerp uitvoerden. Gelijk reeds meermalen vermeld werd, is hier thans de beroemde verzameling van mej. Aaltje Fregeres van Broek in Waterland bijeengebracht, aangevuld met zeer veel merkwaardigs en van historische beteekenis uit vroegere eeuwen. De heer W. Hekking Jr., de bewaarde archeoloog en conservator van het ethnografisch museum van Artis, is hier directeur, en hem komt de eer toe van de smaakvolle rangschikking. Het plan tot stichting van dit museum en de aankoop van bovengenoemde collectie ging uit van de navolgende heeren, die ook het bestuur vormen van de daartoe in het leven geroepen naamloze genootschap het 'Broekerhuis', nl. Dr.G.F. Westerman, Voorzitter; en A.G.M. Caramelli, C.W.J.Ramann, F.J.W.H. Schmitz en K.H. Schadd, commissarissen. Een inderdaad verrassenden aanblik leveren, links van den ingang, de beide ineenloopende vertrekken op, waarvan de eene hooger ligt dan het andere, zoodat er gelegenheid kwam voor een trapje met balustrade en afscheiding met zware gordijnen. Het voorvertrek eindigt in een erker of met glas afgesloten balkon, waaruit men een aardig kijkje heeft in het Park; het achtervertrek geeft uitzicht tot den tuin in oud-Hollandschen stijl, en tot het doolhof waar we straks den weg zullen vinden.

Onder de meubelen trekken hier vooral de aandacht de zware gebeeldhouwde tafels en stoelen, ingelegd met schildpad en ivoor, de kastjes met zilverwerk, de schoone hangklok en bovenal de groote fraai besneden kast, die in miniatuur eene aanschouwelijke voorstelling van een ouder-

Galithografeerde reclamekaart uit 1865 van A. Fregeres in Antiquiteiten, in zwart lijstje. De kaart toont het huis Dorpsstraat 11-13, met ernaast de stijtuin.

Op de tekening van de heer C. Rooseboom ziet U links het Broekerhuis aan de Amstelveenseweg 122 in Amsterdam in 1913

wetsch Broekerhuishouden geeft. Het huis bezit, gelijke elke degelijke oud-Hollandsche woning, een ontvangkamer, huis- en slaapvertrek, een welingerichte voor- en achterkeuken, waar het koper aan den wand U als goud tegenblinkt. De wanden zijn gestoffeerd met borden en schalen, en het Delftsche aardewerk, hier en elders verspreid, het Chineesch of Japansch porselein is in staat de verzamelaars in verrukking te brengen. Het doolhof is door tuinontwerper Leonard Springer aangelegd naar 't model van Hampton Court. De verdere aanleg is in Noord-Hollandschen trant of naar het voorbeeld van Lenôtre, de man die de kunst verstond de natuur te kappen, boomen te vervormen, heggen aan te leggen, die wiskunstig recht en angstvallig gelijk waren geschoren. Van zelf spreekt dus ook, dat de palmfiguren niet ontbreken. Evenmin zoekt men vruchteloos naar den bekenden zonnewijzer, geflankeerd door beelden op een rokoko-voetstuk. In den tuin vinden wij een oude bekende terug. Het is de oude heremiet, den onvermoeid knikkenden heremiet, die, na jarenlang het gerammel der kettingbrug in Frankendaal getrotseerd te hebben, hier op zijn ouden dag nog op den verkeerden weg is geraakt, want hij bevindt zich in het doolhof. Het Broekerhuis is een levend beeld van het huishoudelijk leven onzer 17e en 18e eeuwse Hollanders.

Het is eene inrichting te meer in Amsterdam, waarop wij den vreemdeling met rechtmatigen trots kunnen wijzen, waar elk beschaafd mensch, die eenigen zin heeft voor wat merkwaardig is of gevoel heeft voor wat oudheidkundige beteekenis heeft, voldoening vinden zal voor zijne weetgierigheid en belangstelling. Als bijdrage tot kenschetsing van vroegere toestanden als een bezienswaardige curiositeit bezit het ongetwijfeld groote waarde.

Op de hartelijke, eenvoudige wijze, als waarvan Dr. Westerman het geheim bezit, begroette hij als voorzitter de genoodigden bij de plechtigheid van de opening, omschreef in korte trekken het ontstaan van dit merkwaardige museum, dankte hen die er aan hadden medegewerkt en verklaarde het voor geopend. Op oud-vaderlandsche wijze werd vervolgens den genoodigden in de keuken - die eene Hollandsche huisvrouw in verrukking brengen zou - een glas wijn aangeboden. In de ontvangkamer wijn te schenken, dat toch komt in een deftig Broekerhuis niet te pas. Men mocht eens morsen en daardoor in de pronkkamer een spatje of vlekje veroorzaken.

Uit: Het Nieuws van den Dag van 02-06-1882

Herkent U iemand?

O.L.S. Broek in Waterland 1934. Zittend 3de van rechts Wim Spaans.

U helpt ons geweldig wanneer U het ons laat weten.

U kunt ook klikken op onze website www.oudbroek.nl en daar Uw commentaar geven. U ziet dan nog veel meer leuke school - en andere foto's en zult ontdekken, wat Oudbroek nog meer heeft te bieden.

***Vereniging Oud Broek in Waterland
wenst alle medewerkers en leden
gezellige kerstdagen en een
inspirerend en gezond 2014***